

Zakład Socjologicznych Analiz Polityk Publicznych

Tematy badawcze realizowane przez pracowników Zakładu:

1. Temat: *Strategie interwencji publicznych: pomiędzy polityką społeczną i public policies*
[Strategies of public intervention: between social policy and public policies]

Kierownik: dr hab. Marek Rymsza

Opis: W Polsce przez większą część okresu zmian systemowych (1989-2018) w obszarze nauki dominowały tendencje decentralizacyjne: dekoncentracji zarządzania uczelniami wyższymi towarzyszyła fragmentaryzacja akumulowanej wiedzy naukowej. Sprzyjało to wyłanianiu się nowych paradygmatów badawczych i nowych dyscyplin naukowych. Jedną z nich są nauki o polityce publicznej. Popularyzacja tej nowej dyscypliny odbywa się w sposób żywiołowy, z wywoływaniem efektów ubocznych. Jednym z nich są trudności w agregacji wyników badań prowadzonych w ramach (i) nauk o polityce publicznej oraz w ramach mających w Polsce dłuższą akademicką tradycję (ii) nauk o pracy i polityce społecznej. W ostatnich latach obserwujemy konsolidację w zarządzaniu systemem nauki, czemu towarzyszy agregacja dyscyplin naukowych. Integracja różnych nurtów analiz polityki społecznej i polityk publicznych staje się tym samym nie tylko potrzebna, ale konieczna.

Temat służy syntezie studiów nad polityką społeczną prowadzonych z przekroczeniem ram nauk o pracy i polityce społecznej. Analizy mają na celu w szczególności: (1) uwypuklenie wspólnych ram analizowania interwencji publicznych, jakimi są stosowane nauki społeczne oraz (2) wskazanie na potencjał badania działań publicznych z perspektywy socjologicznej (socjologia spraw publicznych / socjologia sfery publicznej).

Rezultaty analiz zostały zamieszone m.in. w dwóch publikacjach naukowych:

- M. Rymsza, *Analiza polityk publicznych i analiza polityki społecznej: wzajemne pozycjonowanie*, w: J. Kwaśniewski (red.), *Nauki o polityce publicznej. Monografia dyscypliny*, Wydawnictwo UW, Warszawa 2018, s. 36-60.
- K. Gadowska, M. Rymsza, *Od socjologii transformacji do socjologii sfery publicznej. Nowe możliwości syntezy wiedzy o zmianie systemowej*, "Studia Socjologiczne" 2017, nr 4, s. 19-47.

2. Temat: *Dobro dziecka a działania służb społecznych*

Kierownik: dr Magdalena Arczewska

Opis: Celem realizacji badań jest analiza definiowania i realizacji zasady dobra dziecka przez przedstawicieli różnych służb społecznych – sędziów rodzinnych, kuratorów rodzinnych, pracowników socjalnych, a także przedstawicieli organizacji społecznych realizujących zadania statutowe na rzecz dzieci i rodziny. Badania obejmują ponadto analizę pola semantycznego pojęcia ”dobro dziecka”.

Efektem naukowym badań będzie dostarczenie kompleksowej wiedzy na temat realizacji zasady dobra dziecka przez przedstawicieli różnych służb społecznych, których działania ogniskują się w tym obszarze. Dodatkowo badanie dostarczy także wiedzy w zakresie definiowania pojęcia ”dobro dziecka”, w czym pomocna będzie analiza pola semantycznego. Wnioski z badań wpiszą się w szerszy kontekst jakim jest ocena funkcjonowania systemu pomocy dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym, a także analiza powiązań i zależności instytucjonalnych. Wnioski mogą także okazać się pomocne dla funkcjonowania sądownictwa rodzinnego.

Wnioski i rekomendacje z prowadzonych badań będą upowszechniane w ramach publikacji w czasopismach naukowych oraz poprzez referaty i wystąpienia konferencyjne (krajowe i zagraniczne). Jest to bardzo istotne, ponieważ problematyka dotycząca kompleksowego działania na rzecz implementacji zasady dobra dziecka w ujęciu praktycznym jest praktycznie nieobecna tak w polskiej, jak i w zagranicznej literaturze przedmiotu. Efektem praktycznym prowadzonych badań będzie opracowanie rekomendacji dla instytucji polityki społecznej szczebla centralnego oraz szczebli lokalnych oraz wskazanie pożądanych zmian w zakresie funkcjonowania poszczególnych instytucji i służb działających z ich ramienia. Efekt praktyczny badań będzie zatem stanowił potencjał do wykorzystania *de lege ferenda* oraz w ramach planowanych reform systemu wsparcia dziecka i rodziny w środowisku lokalnym.

Rezultaty dotychczasowych analiz zostały zamieszczone w publikacji naukowej:

- Magdalena Arczewska, *Dobro dziecka jako przedmiot troski społecznej*, Zakład Wydawniczy NOMOS, Kraków 2017, ss. 528.

Temat 3: *Opieka: utowarowienie odruchu wsparcia i aktywnej wdzięczności?*

Kierownik : dr hab. Mariola Raclaw

Opis: Celem badania jest analiza procesu przeobrażeń działań opiekuńczych, praktykowanych w społeczeństwie w profesjonalne usługi społeczne, na przykładzie opieki zastępczej oraz usług opiekuńczych dla seniorów, w tym opieki w końcu życia (w Polsce i w odniesieniu do krajów UE) oraz ich społecznych konsekwencji. Wskazane przeobrażenia łączą się ze zmianami ładu instytucjonalnej w rozwiniętych społeczeństwach Europy początków XXI w., którego konsekwencją są przeobrażenia ukształtowanych po II wojnie światowej *welfare states*. Wpisanie działań opiekuńczych w schemat usług skutkuje: przeobrażeniem więzi społecznych w relacje oparte o wymianę rynkową; napięciami wywołanymi presją uzyskania efektywności ekonomicznej usług kosztem ich społecznej jakości; ryzykiem uprzedmiotowienia odbiorców usług oraz powstaniem i utrwalaniem statusu grup "zranionych tożsamości" niektórych kategorii społecznych (np. dzieci w opiece zastępczej).

W polskiej literaturze przedmiotu jest niedostatek analiz wskazujący na społeczne konsekwencje przeobrażeń działań opiekuńczych w usługi, mimo coraz większego zainteresowania badawczego rozwojem sektora usług społecznych i koncepcją państwa usług społecznych. Badania wpisują się w toczące w literaturze przedmiotu (w socjologii) debaty na temat: komodyfikacji opieki *per se* (C. Ungerson); opieki jako procesu społecznego (J. Phillips); opieki jako procesu emocjonalnego (S. Bolby et all) czy etyki opieki (J. Tronto). Badania stanowią kontynuację wcześniejszych moich zainteresowań badawczych (opieka zastępcza, opieka nieformalna nad seniorami, opieka w społecznościach lokalnych).

Rezultaty analiz zostały zamieszone m.in. w monografii naukowej:

- M. Raclaw, *Zinstrumentalizowane rodzicielstwo. Rodziny zastępcze – między usługą a odruchem serca. Perspektywa socjologiczna*, Wydawnictwo Edukacyjne AKAPIT, Toruń 2017.

4. Temat: *Przemiany pracy w Polsce w doświadczeniach badawczych i analizach socjologów pracy [Changes of work in Poland in the perspective and analyses of sociologists of work]*

Kierownik: dr hab. Ewa Giermanowska

Opis: Celem opracowań wykonanych w ramach tematu są analizy zmian modeli pracy i zatrudnienia dotyczące funkcjonowania wybranych kategorii społecznych na rynku pracy, m.in. młodzieży, osób niepełnosprawnych, pracowników socjalnych. Zmiany modeli pracy i zatrudnienia są przedstawione z uwzględnieniem trzech perspektyw: (1) perspektywy socjologii pracy, (2) perspektywy polityki społecznej i (3) perspektywy polityk publicznych. Podjęte w ramach tematu analizy uwzględnią wieloletnie doświadczenia badawcze, dydaktyczne i eksperckie autorki związane z rolą zawodową socjologa pracy. Obejmują one analizę literatury przedmiotu, a także analizę materiału empirycznego uzyskanego m.in. dzięki przeprowadzeniu: (1) wywiadów z nestorami socjologii pracy w Polsce, (2) dyskusji grupowych z pracownikami socjalnymi, (3) zwiadu badawczego z absolwentami ISNS pracującymi w działach *human resources*.

Temat wieloletni. W latach 2017-2018 rezultaty analiz zostały przedstawione w referatach wygłoszonych na 6 konferencjach oraz zamieszczone w opublikowanych artykułach naukowych i kolejnych trzech złożonych do druku, w tym:

- E. Giermanowska, K. Lignar-Paczocha, *The Social Roles of Sociologists in the Work Process: from plant sociologists in the socialist workplace to HR professionals in the market economy (Polish experience)*, "Przegląd Socjologiczny" (w druku).
- E. Giermanowska, *Socjologia pracy jako nauka stosowana, zaangażowana, publiczna: rozwój i dylematy subdyscypliny*, "Studia Górnośląskie" (w druku).
- E. Giermanowska, *O roli socjologii i socjologów w diagnozowaniu i wspieraniu zatrudnienia osób niepełnosprawnych*, [w:] *Niepełnosprawność w socjologii – socjologia niepełnosprawności*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Społecznych UAM (w druku).